ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра політології, історії і філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____Тамара ШАРАВАРА
(протокол «31» серпня 2026 р. № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

Історія та культура України

освітньо-професійна програма Біотехнології та біоінженерія

спеціальність G21 Біотехнології та біоінженерія

галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Полтава
2026-2027 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни Історія та культура України для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Біотехнології та біоінженерія» спеціальності G21 Біотехнології та біоінженерія

Мова викладання: державна

Розробник: Таміла ЛАХАЧ, доцент кафедри політології, історії і філософії, к.і.н., доцент.

«31» серпня 2026 року Таміла ЛАХАЧ

Погоджено гарантом освітньої програми
«Біотехнології та біоінженерія»

«1» вересня 2026 року Ірина КОРОТКОВА

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «G21 Біотехнології та біоінженерія»

протокол від «1 » вересня 2026 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності Ірина КОРОТКОВА

© ПДАУ 2026 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання здобуття освіти
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (***обов'язкова*** чи ***вибіркова***)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	G21ББ_бд_2026
Семестр	1
Лекції (годин)	16
Практичні (годин)	24
Самостійна робота (годин)	80
Форма семестрового контролю	залік

2.Мета вивчення навчальної дисципліни:

Надання та поглиблення знань про закономірності та особливості політичного, економічного, соціального та культурного розвитку України, її відносини з іншими державами та народами; ознайомлення з процесами історичного розвитку національної культури та найбільш значними її здобутками, формування системи знань про історичну та соціально-економічну обумовленість культурологічних процесів в Україні з найдавніших часів до початку XXI ст.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Дисципліни базової загальної підготовки.

4.Компетентності:

Інтегральна компетентність*:* Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

К02. Здатність до письмової та усної комунікації українською мовою (професійного спрямування).

К08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

К09. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

К09' Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

5. Програмні результати навчання:

ПР23. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних

переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.

ПР27. Демонструвати здатність приймати етичні рішення та дотримуватись норм академічної доброчесності, законодавства щодо запобігання та протидії корупції у професійній діяльності.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання ***(визначений освітньою програмою)***	**Очікувані результати навчання навчальної дисципліни**
ПР23. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.	Знати основні етапи історичного розвитку України, найважливіші досягнення в політичній, соціально-економічній, культурній сферах. Уміти визначати закономірності та особливості розвитку української державності, суспільства, культури, національної ідентичності в контексті світових історичних процесів
ПР27. Демонструвати здатність приймати етичні рішення та дотримуватись норм академічної доброчесності, законодавства щодо запобігання та протидії корупції у професійній діяльності.	Аналізувати історичні факти та події з різних точок зору, оцінювати їхній вплив на сучасні етичні рішення для дотримання академічної доброчесності. Мати здатність оцінювати події та діяльність людей з позиції соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.

6. Методи навчання і викладання:

Словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда); наочні (ілюстрування, демонстрування); практичні (аналіз історичних джерел); методи формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду); методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності до навчання (роз'яснення мети вивчення предмета, висування вимог, заохочення, вказування на недоліки, зауваження); інтерактивні методи (дискусії, метод мозкового штурму, «займи позицію», «мнемотурнір», робота в малих групах); мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій), методи контролю (усного, письмового) і самоконтролю (самоаналіз, самооцінювання) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

7. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.

«Історія та культура України» як наукова та навчальна дисципліна: мета, предмет, завдання,

понятійний апарат і методологічні основи курсу. Джерела з історії української історії та культури. Періодизація курсу. Первіснообщинний лад на території України. Трипільська культура. Державні об'єднання кіммерійців, скіфів, сарматів. Античні міста-держави Північного Причорномор'я та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Східнослов'янські об'єднання племен на території України.

Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Передумови утворення та концепції походження держави Київська Русь. Основні етапи розвитку давньоруської держави. Внутрішня і зовнішня політика перших київських князів (Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав). Піднесення Русі за Володимира Великого, ЯрославаМудрого. Причини та наслідки політичної роздробленості Київської Русі. Перші згадки про етнонім «Україна». Об'єднання Галицького і Волинського князівств. Данило Галицький. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича. Культура давньоруської держави. Культура Галицько-Волинської Русі.

Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).

Інкорпорація українських земель Литвою. Політика литовських князів на українських землях. Кревська унія. Українські землі у складі Молдовського князівства, Угорщини, Московської держави та Османської імперії. Польська експансія на українські землі. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Політичне становище українських земель під владою Польщі. Берестейська церковна унія. Виникнення українського козацтва. Козацько-селянські повстання 20–30-х років XVII ст. Заснування Запорозької Січі, її військовий та суспільно-політичний устрій. Культура козацтва та її вплив на розвиток в українців національної самосвідомості.

Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.

Україна напередодні національної революції середини XVII ст., її соціально-політичні передмови. Характер, рушійні сили, мета, періодизація національної революції. Основні битви та договори. Утворення Української гетьманської козацької держави. Переяславська Рада 1654 р. Березневі статті та їх оцінка в історичній літературі. Смерть Б. Хмельницького та його роль в історії України.

Період «Руїни» (гетьмани І. Виговський, Ю. Хмельницький, П. Тетеря, І. Брюховецький. П. Дорошенко, Д. Многогрішний, І. Самойлович). Наступ на політичну автономію України. Гетьман І. Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика та роль в історії України. Гетьман в екзилі П. Орлик та його Конституція. Обрання гетьманом І. Скоропадського. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України. Наказний гетьман П. Полуботок. Зміцнення українськоїдержавності за гетьманування Д. Апостола. Останнє відновлення гетьманського правління. К. Розумовський. Остаточна ліквідація гетьманства. Ліквідація Запорізької Січі та подальша доля козацтва. Остаточна інкорпорація України в державну структуру Російської імперії. Три поділи Польщі та їх вплив на долю українських земель. Вплив козацтва – визначальний чинник розвитку культури і мистецтва України Нового часу.

Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.

Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Російської імперії та Австрійської монархії у п. пол. XIX ст. Масонський та декабристський рухи в Україні. Кирило-Мефодіївське братство. Національне відродження в Україні, його зміст та основні етапи. Скасування кріпосного права в підросійській Україні. Реформи адміністративно-політичного управління та їх проведення в Україні. Революційно-демократичний рух в Україні. Антиукраїнська політика російського царизму. Український культурно-національний рух. Хлопомани. Народники. Діяльність громад. Національне життя в Галичині. Москвофіли. Народовці. Виникнення українських політичних товариств і партій. Основні тенденції розвитку культури у XIX ст.

Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.

Колоніальний статус українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Революція 1905–1907 рр. в Україні. Столипінська реформа та її проведення в Україні. Посилення царизмом політики національного гноблення та великодержавного шовінізму в Україні. Перша світова війна і Україна. Лютнева революція в Росії та її вплив на Україну. Утворення Української Центральної Ради, її соціальна база, партійний склад, програма. Універсали Центральної Ради. Збройне повстання в Петрограді в жовтні 1917 р. та боротьба політичних сил за владу в Україні. Брестський мирний договір. Гетьманський переворот. Утворення Директорії, її склад, соціальна база, політика. Відновлення УНР. С. Петлюра. Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Утворення Західно-Української Народної Республіки. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. Відновлення радянської влади в Україні в 1919 р. Політика «воєнного комунізму». Радянсько-польська війна. Причини поразки та основні уроки української національно- демократичної революції. Особливості розвитку української культури на початку XX ст.

Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.

Внутрішнє і міжнародне становище України після поразки національно-визвольних змагань. УСРР у роки нової економічної політики. Голод 1921–1923 рр. Утворення СРСР як нової форми радянської державності. Український націонал-комунізм. «Розстріляне відродження». Індустріалізація: завдання, характерні ознаки та прорахунки. Колективізація: причини і наслідки. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид проти українського народу. Утвердження сталінського тоталітарного режиму. Українське питання у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Входження західноукраїнських земель до складу СРСР й УРСР. Німецько- радянська війна 1941–1945 рр. і Україна. Завершення Другої світової війни та її наслідки для України. Голод 1946–1947 рр. Продовження боротьби ОУН та УПА. Масові репресії радянського режиму проти населення Західної України. Операція «Вісла». Церковний собор 1946 р. та його негативні наслідки. Хрущовська «відлига», її характер в Україні. УРСР в роки «застою».

«Неосталінізм» в політичному житті. Завершальний період СРСР. Перебудова в УРСР. Загальні риси радянської культури та проблеми розвитку національної української культури.

Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.

Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки для України. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Угодапро Співдружність незалежних держав. Розгортання державотворчого процесу. Прийняття28 червня 1996 р. Конституції незалежної України. Реалізація нового соціально-економічного курсу і його наслідки. Формування концепції зовнішньополітичного курсу. Л. Кравчук, Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович, П. Порошенко, В. Зеленський – президенти України. Досягнення і прорахунки. Проблеми політичного, соціально-економічного та духовно-культурного розвиткунезалежної України. «Помаранчева революція» 2004 р.: здобутки та втрати. Революція гідності. Російсько-українська війна. Українська діаспора в сучасному світі. Основні тенденції розвитку сучасної української культури початку XXI ст. Мистецькі здобутки українців-емігрантів.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма G21ББ_бд_2026			
	усього	у тому числі		
		л	пр.	с. р.
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	9	2	2	5
Тема 2 . Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	14	2	2	10
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	14	2	2	10
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	16	2	4	10
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	16	2	2	10
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	14	2	4	10
Тема 7**.** Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	23	2	6	15
Тема 8**.** Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	14	2	2	10
Усього годин	**120**	**16**	**24**	**80**

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма G21ББ_бд_2026
1	Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	2
2	Тема 2 . Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	2
3	Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у Литовсько-Польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	2
4	Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	4
5	Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	2
6	Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	4
7	Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд	6

8	Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм	2
	Разом	**24**

9. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва тем	Кількість годин Денна форма G21ББ_бд_2026
Тема 1. Кочові народи на теренах України		
1	Кіммерійці. Скіфи. Сармати	5
Тема 2. Розквіт Київської Русі		
2	Володимир Великий. Ярослав Мудрий. Ярославовичі. Володимир Мономах	10
Тема 3. Об'єднання Польщі та Литви в єдину державу.		
3	Кревська унія. Опір опозиції. Городельська унія.	10
Тема 4. Селянсько-козацькі повстання		
4	Повстання під проводом Криштофа Косинського 1591 – 1593 рр. Повстання під проводом Северина Наливайка 1594 – 1596 рр..	10
Тема 5.Джерела українського національного відродження.		
5	Рух українських автономістів. Масонські ложі. Декабристи.	10
Тема 6. Столипінська політична реакція.		
6	Справа Бейліса	10
Тема 7. Процеси десталінізації та лібералізації в українській культурі		
7	«Відлига» в українській літературі. «Шістдесятники». «ВАПЛІТЕ»	15
Тема 8. Культурний та науковий розвиток України.		
8	Освіта сучасної України	10
	Разом	**80**

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти не передбачена навчальним планом.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання/ Результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання/результатів навчання

ПР23. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм. ПР27. Демонструвати здатність приймати етичні рішення та дотримуватись норм академічної доброчесності, законодавства щодо запобігання та протидії корупції у професійній діяльності.	**Поточний контроль**: виконання завдань на практичних заняттях; виконання тестів (за результатами самостійної роботи), контрольна робота, написання реферату, підсумкова контрольна робота. **Семестровий контроль**: залік

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання тестів(за результатами самостійної роботи)	Контрольна робота	Написання реферату	**Підсумкова контрольна робота**	
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	5					5
Тема 2 . Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	5					5
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	5					5
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	5					5
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	5	10				15
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	5					5
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	5	10				15
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	5		10			15
Самостійна робота (написання реферату)				10		10
Підсумкова контрольна робота					20	20
РАЗОМ	**40**	**20**	**10**	**10**	**20**	**100**

Шкала та критерії оцінювання
опитування на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти (з.в.о.) ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; З.в.о. на високому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності.
4	З.в.о. дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді. З.в.о. на достатньому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножуватидосягнення суспільства.
3	З.в.о. виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилкиу мовленнєвому оформленні відповіді. З.в.о. на середньому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства.
2	З.в.о. розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. З.в.о. на задовільному рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства.
1	З.в.о. не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. З.в.о. на низькому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері
0	З.в.о. зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно. Не демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства

Напишіть під ПРН

Шкала та критерії оцінювання
виконання тестів (за результатами самостійної роботи)

Кількість балів	**Критерії оцінювання**
10-8 балів	Завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача, має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; користується широким арсеналом засобів доказу власної думки; розв'язує складні проблемні завдання як навчального, так і практичного характеру; має здібності системно-наукового аналізу та прогнозування явищ; уміє створювати та розв'язувати проблеми; робить висновки і пропонує рішення для складних навчальних і виробничих ситуацій; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності. Рівень сформованості компетентностей: високий – здатність працювати автономно та володіння умінням творчо-пошукової діяльності.
7-5 балів	Завдання виконані повністю, але з деякими огріхами, самостійно здійснює інформаційний пошук і володіє способами систематизації інформації; здатний до самостійного опрацювання навчального матеріалу; у власній аргументації

	використовує загально-відомі докази, виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача; робить висновки і приймає рішення у складних ситуаціях після консультації з викладачем; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності. Рівень сформованості компетентностей: достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях.
4-1 бали	Завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях. Рівень сформованості компетентностей: середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань
0 балів	Необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією; виявляє вміння користуватися бібліотекою, однак не докладає зусиль для пошуку необхідної інформації; не має навичок працювати з джерельною базою; необхідні практичні вміння і навички не сформовані. що не дозволяє оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
10 балів	Відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу дисципліни, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, оптимально й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, може аналізувати та співставляти дані об’єктів діяльності.
8-9 бали	Відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу дисципліни, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, , володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного застосування; студент має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.
6-7 бали	Відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати завдання на рівні відтворення, аналогічно до тих, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і помилок, які може усувати за допомогою викладача, має навички користування нормативним матеріалом; допускає 3-4 помилки.
4-5 бали	Студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; здатний вирішувати завдання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності та допускає 5-6 помилок.

1-3 бал	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення, виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня, допускає грубі помилки.
0 балів	Студент не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно; незнання значної частини навчального матеріалу, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Шкала та критерії оцінювання

написання реферату

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власнапозиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація. На високому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері
9	Виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання. На достатньому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства.
7-8	Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано. На середньому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері.
5-6	Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді. На задовільному рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері.
3-4	Наявні істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок. З.в.о. на низькому рівні демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері.
1-2	Тема реферату не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми. З.в.о. демонструєнездатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільствав соціально-економічній сфері
0	Реферативна робота не виконана.

Шкала та критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
20 балів	Відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу дисципліни, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, оптимально й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, може аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності.
15-19 балів	Відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу дисципліни, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного застосування; студент має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.
10-14 балів	Відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати завдання на рівні відтворення, аналогічно до тих, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і помилок, які може усувати за допомогою викладача, має навички користування нормативним матеріалом; допускає 3-4 помилки.
5-9 балів	Студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; здатний вирішувати завдання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності та допускає 5-6 помилок.
1-4 бал	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення, виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня, допускає грубі помилки.
0 балів	Студент не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно; незнання значної частини навчального матеріалу, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання: ноутбук, мультимедійне обладнання (проектор), проекційний екран, дошка аудиторна; онлайн платформа Google Meet, електронний репозитарій ПДАУ, АСУ ПДАУ, електронний ресурс на платформі LMS Moodle.

13. Політика навчальної дисципліни

- *щодо термінів виконання та перескладання:* усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін; роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал (-30%). Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу директорату відповідно до *Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.* Повторне проходження контрольного заходу із навчальної дисципліни для ліквідації підсумкової академічної

заборгованості допускається не більше двох разів. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною;

- *щодо академічної доброчесності:* здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету. Здобувачі вищої освіти мають з'являтися на заняття вчасно, при проходженні заняття онлайн обов'язково вмикати камеру та мікрофон. Списування під час контрольних заходів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist

- *щодо використання інструментів штучного інтелекту:* використання штучного інтелекту (ШІ) дозволено виключно як допоміжного інструменту на етапі підготовки (брейнштормінг, пошук джерел, генерація ідей, створення презентацій, структурування матеріалу; оптимізація мови). Здобувачі вищої освіти повинні критично оцінювати інформацію, отриману за допомогою ШІ, та перевіряти її з інших надійних джерел.Забороняється подавати роботи, повністю або значною мірою створені ШІ, як власні, без належного посилання та зазначення використання ШІ. Під час фінального оцінювання або захисту робіт викладач може поставити додаткові запитання щодо логіки та змісту роботи, щоб переконатися в особистому розумінні матеріалу здобувачами вищої освіти;

Текст або візуальний контент, повністю згенеровані ШІ та видані за власні, розцінюються як порушення академічної доброчесності згідно Правил використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету, розміщених на сторінці ЛОКАЛЬНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ: https://www.pdau.edu.ua/content/lokalni-normatyvno-pravovi-akty

- *щодо відвідування занять:* відвідування лекційних і практичних занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим; відмітка про відвідування занять здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача;

- *щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:* На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra, Українська академія лідерства, Інша Освіта тощо. Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компоненту або частини освітнього компоненту регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Документи стосовно неформальної / інформальної освіти наведені на сторінці НЕФОРМАЛЬНА / ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА ПДАУ: https:// www.pdau.edu.ua/content/neformalna-informalna-osvita

- *щодо оскарження результатів оцінювання:* Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження отриманих результатів оцінювання, процедура якого регулюється Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті:
https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/22840/polozhennyaproocinyuvannyarezultativnavchannya2026.pdf

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бойко О. Д. Історія України : підручник. 8-е вид., перероб., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2021. 640 с.
2. Бойко О. Новітня історія України. 2014–2023 : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ВЦ «Академія», 2023. 224 с.
3. Кондратюк К., Качмар В. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 212 с.
4. Лазарович М. Історія та культура України : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
5. Танцюра В. І., Куліш С. М., Пересада О. О. Історія України : навч. посіб. 2-е вид., доп. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 536 с.
6. Українська культура : підручник / В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін. Харків : Право, 2021. 400 с.

Допоміжні

1. Головко В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019). Київ : Академперіодика, 2021. 592 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2022. 408 с.
3. Гуржій О. Наддніпрянська Україна та зарубіжний світ у соціально-економічних вимірах XVII–XVIII ст. Історичні нариси / відп. ред. В. А. Смолій. Київ : Інститут історії України, 2022. 296 с.
4. Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Стяжкіна О. В., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990). Київ : Академперіодика, 2021. 544 с.
5. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л. Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939). Київ : Академперіодика, 2021. 620 с.
6. Історія української культури (XX століття) : ілюстр. хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч. 2. Київ : Ліра-К, 2022. 292 с.
7. Історія української культури (1991–2023) : ілюстр. хрестоматія : у 3 ч./ за заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч.3. Київ : Ліра-К, 2023. 320 с.
8. Лахач Т.О., Макогончук Н.В., Діхтяр Я.І. Потоцькі в історії України: від козацьких війн до доби Австро-Угорщини (розгляд представників роду, які впливали на політичні події в різні епохи). «Актуальні питання у сучасній науці». Серія «Історія та археологія», 2025. №11(41). С. 647- 663.
9. Людина на війні: український соціум через призму Першої та Другої світових воєн: історичні нариси / відп. ред. О. П. Реєнт ; авт. кол. : І. С. Азарх, Т. В. Заболотна, О. Є. Лисенко, В. І. Милько, О. П. Реєнт, В. В. Шевченко. Київ : Інститут історії України, 2021. 631 с.
10. Мороз П. В. , Мороз І. В., Власов В. С. Історія України в джерелах : практикум. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 564 с.
11. Ричка В. М. Війна пам’ятей. Змагання за спадщину Київської Русі. Київ : Парлам. вид-во, 2021. 416 с.
12. Українське століття (1921–2021): витоки, уроки, перспективи державотворення : нариси / відп. ред. В. Смолій ; наук. конс. Г. Боряк ; авт. кол. : Т. Водотика, В. Головко, С. Кульчицький, Л. Якубова. Київ : ТОВ «Видавництво Кліо», 2021. 560 с.
13. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси : кол. монографія / відп. ред. В. Даниленко ; упоряд. : В. Крупина, М. Смольніцька. Київ : Інститут історії України, 2021. 959 с.
14. Чухліб Т. Гетьмани України: військо, політика, держава. Київ : Арій, 2021. 352 с.
15. Шандра В., Аркуша О. Україна в XIX столітті: людність та імперії. Київ : Академперіодика, 2022. 436 с.
16. Suhrun V., Volovenko I., Radionova T., Muratova O., Lakhach T., Melnikova-Kurhanova O. Gender Stereotypes in Ukrainan Mass Media and Media Educational Tools to Contain Them. Postmodern Openings. Vol. 13 No. 1 (2022). – S. 372 – 387.

Інформаційні ресурси

1. Енциклопедія історії України. URL: http://surl.li/lipvo
2. Звід пам'яток історії та культури України : Енциклопедичне видання: у 28 т. URL: http://surl.li/liqfa
3. Ізборник: Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: http://surl.li/liqfk
4. Сайт Інституту історії України НАН України. URL: http://surl.li/liqhl
5. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: http://surl.li/kwaxt